

Тарасенко О. А., Кислун В. В. Одеський архітектурний пейзаж // Збереження і розвиток традицій пленеру: художня освіта і арт-туризм: тези доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції (31 січ.-2 лют. 2020 р., м. Одеса) / коорд. проекту Д. О. Величко; упорядн. А. І. Носенко; відп. секр. Д. О. Величко, А. І. Носенко; ДЗ «Південноукр. Нац. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського». – Одеса: Астропринт, 2020. – с. 112 – 113.

Ключові слова: пейзаж, ведута, образ міста, Одеса, живопис, архітектура, традиції, ландшафт, клімат, школа, жанр, перспектива, імпресіонізм.

Анотація: розглядається мальовниче зображення одеського архітектурного пейзажу як один з провідних напрямків Одеської пейзажної школи.

Тарасенко Ольга Андріївна,

Заслужений діяч мистецтв України, доктор мистецтвознавства, професор,
завідувач кафедри образотворчого мистецтва Державного закладу

«Південноукраїнський національний педагогічний університет

імені К. Д. Ушинського»,

член Національної спілки художників України,

Кислун Вадим Володимирович,

здобувач вищої освіти ОС «магістр» Державного закладу

«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені

К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

ОДЕСЬКИЙ АРХІТЕКТУРНИЙ ПЕЙЗАЖ

Ключові слова: пейзаж, ведута, образ міста, Одеса, живопис, архітектура, традиції, ландшафт, клімат, школа, жанр, перспектива, імпресіонізм.

На загальне переконання, унікальна одеська архітектура надає Одесі неповторне обличчя. Архітектурні шедеври надихають поетів і художників. Тому, є закономірним, що картини на тему Одеського міського пейзажу створювали К. К. Костанді, В. М. Синицький А. С. Гавдзинський, Ю. М. Єгоров та багато інших майстрів. Звернення до

міського пейзажу є важливим фактором професійного становлення одеського художника-пейзажиста.

Мальовниче зображення Одеського пейзажу є одним з провідних напрямків Одеської пейзажної школи. Як зазначає, А. Греков, Одеса забудовувалася за планом Ф. Деволана (1794 р.). Основоположним принципом формування архітектурно-художнього вигляду житлових кварталів міста була стилістика класицизму. В. І. Тимофієнко зазначає, що житлові будинки, громадські будівлі, пам'ятники, храми – стали візитною карткою міста. Н. І. Бондаренко пише, що пам'яткою Одеської архітектури є зображення представників тваринного світу, реальних або вигаданих. А. Е. Мельник зазначає, що архітектура житлових будівель Одеси другої половини ХІХ – початку ХХ століття відрізняється різноманітністю форм таких архітектурних елементів, як скульптурна пластика, ковані і литі металеві елементи решіток і огорож. На фасадах житлових будинків використовувалися не тільки оригінальні, а й типові деталі у вигляді орнаментів, маскаронів, фактурної обробки. Найбільшу поширеність отримали висхідні до античності мотиви, які стверджують радість земного буття, велич і могутність: левові, чоловічі і жіночі маски, вінки, гірлянди, рослинні і геометричні орнаменти, декоративні завитки.

Всі перераховані особливості Одеської архітектури відкривають широке поле для діяльності художника-пейзажиста. Одеський міський пейзаж включає в себе архітектурний пейзаж і ландшафтний пейзаж. Л. Латишева відмічає, що легенди, документи, спогади, поезія, твори відомих письменників дадуть змогу оживити місто, заповнити його людьми, відчутти атмосферу епох. І тоді виникне повний образ міста, оскільки місто – це будівлі та обличчя.

Архітектурний пейзаж визначається як зображення в живописі і графіці реальної або уявної архітектури в природному середовищі, жанровий різновид пейзажу. Окремими типами стали перспективні види міст – вестути і види садиб, вілл, або паркових ансамблів з будівлями. У

архітектурному пейзажі велику роль відіграє лінійна і повітряна перспектива, що дозволяє зв'язати воєдино природу і архітектуру.

Для художників Одеси проблема передачі світло-повітряного середовища в живопису завжди мала провідне значення. Настрій у картинах одеситів створюється перевагою виразних, гармонійних форм, втілених на полотні особливим південним колоритом. Для Одеської школи характерний пленеризм і імпресіонізм. О.М. Смичковська вважає, що одеську школу характеризує «ліричність драматизму», силу емоцій виражено не експресивно, а через найтонші тональні співвідношення, що йдуть від контрасту, перевага тонкощів, ніж яскравості. Л. Отрошко зазначає, що відтворення природних та історичних пам'яток України ХІХ ст. художньо-мистецькими засобами склалося у символічний образ краю, що увібрав у собі візуально-чуттєве уявлення про природу, історію та людей. Одеська пейзажна школа традиційно працювала в жанрі одеського міського пейзажу. Оскільки місто поступово втрачає своє архітектурне обличчя внаслідок неконтрольованої забудови, то одеський архітектурний пейзаж дозволяє увічнити місто таким, як ми його знаємо і любимо. Сучасна висотна забудова міста Одеси руйнує пейзажний ландшафт, привносить в нього риси дисгармонії і бруталізму.